

/// Jongeren laten zich horen

/// Jongeren & de Nederlandse taal

Samenvatting

Onderzoeksverslag **Jeugdraadpanel**

Jongeren en de Nederlandse taal

Onderzoeksverslag Jeugdraadpanel

De Nationale Jeugdraad heeft in samenwerking met de Nederlandse Taalunie onderzoek gedaan naar hoe Nederlandstalige jongeren over de Nederlandse taal denken. Het onderzoek is gehouden onder scholieren uit het Jeugdraadpanel (het vaste onderzoekspanel van de Nationale Jeugdraad) en Vlaamse jongeren (met dank aan het jongerenblad Maks!).

Belangrijkste conclusies

- Jongeren vinden het belangrijk om goed Nederlands te spreken en te schrijven.
- Voor jongeren moet Nederlands functioneel zijn: taal wordt goed gebruikt wanneer er iets van afhangt. Als dat er minder toe doet, gaan jongeren er soepeler mee om.
- Een ruime meerderheid van de jongeren vindt dat de Nederlandse taal toekomst heeft.
- De helft van de jongeren gebruikt naast Standaardnederlands ook Engels, straattaal, sms/msn-taal of dialect.
- Straattaal van zowel Vlaamse als Nederlandse jongeren komt in veel woorden overeen. Nederlandse jongeren gebruiken echter ook termen uit het Surinaams en Antilliaans terwijl Vlaamse jongeren ook woorden uit het Algemeen Cités overnemen (dat is straattaal in Vlaanderen).
- Het gebruik van sms- en msn-taal van zowel Vlaamse als Nederlandse jongeren is vrijwel gelijk.

Kenmerken van de jongeren

Aan het onderzoek hebben 1783 jongeren meegedaan. Bijna vier op de tien jongeren (39%) wonen in Nederland en ruim zes op de tien jongeren (61%) in Vlaanderen. De gemiddelde leeftijd van de jongeren is 15 jaar. Er deden 933 meisjes (52%) en 841 jongens (47%) mee aan het onderzoek (van 1% is de sekse onbekend). Van de onderzochte Nederlandse jongeren volgt 47% het vmbo, 8% het mbo, 30% de havo, 14% het vwo. Van de onderzochte Vlaamse jongeren volgt 3% het BSO, 5% het TSO, 0,2% de KSO, 92% het ASO (noot 1). (Van alle jongeren heeft 9% het schooltype niet ingevuld). Bijna driekwart van de jongeren (74%) heeft twee Nederlandstalige ouders. Onder de respondenten heeft 25% van de jongeren één of twee ouders die in het buitenland zijn geboren. De meeste jongeren uit die groep (18% van alle ondervraagde jongeren) hebben één of twee ouders uit een niet-westers land (noot 2)

[noot 1] De Vlaamse opleidingen die vertegenwoordigd zijn in dit onderzoek zijn: algemeen secundair onderwijs (ASO), kunstsecundair onderwijs (KSO), technisch secundair onderwijs (TSO) en beroepssecundair onderwijs (BSO).

[noot 2] Het CBS rekent personen tot de allochtonen als ten minste één ouder in het buitenland is geboren. Tot de categorie 'niet-westers' behoren allochtonen uit Turkije, Afrika, Latijns-Amerika en Azië, met uitzondering van Indonesië en Japan. Op grond van hun sociaaleconomische- en culturele positie worden allochtonen uit de laatste twee landen tot de westerse allochtonen gerekend. Het gaat vooral om mensen die in voormalig Nederlands-Indië zijn geboren en werknemers van Japanse bedrijven met hun gezin.
(bron: <http://www.cbs.nl>)

Nederlands spreken en schrijven belangrijk bij zichzelf presenteren

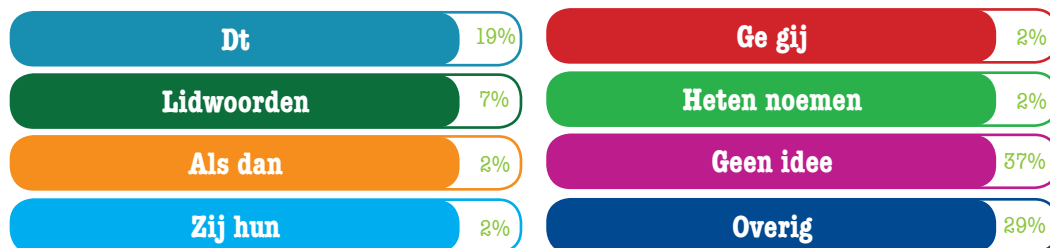
Vrijwel alle jongeren vinden het belangrijk om goed Nederlands te spreken en te schrijven. Zo vinden jongeren het vooral belangrijk om tijdens een spreekbeurt (92%) of een sollicitatie (96%) zich mondeling goed uit te drukken. Zich schriftelijk goed uitdrukken, vinden jongeren belangrijk bij een verslag (94%) of een sollicitatiebrief (96%). Goed Nederlands gebruiken in een officiële e-mail, een brief aan een bedrijf, een gesprek met een officiële instantie of tijdens een discussie vinden jongeren iets minder belangrijk. Blijkbaar hechten jongeren veel waarde aan goed Nederlands taalgebruik als ze zichzelf moeten presenteren en als daar ook een beoordeling aan vastzit. Het zou effectief kunnen zijn om het Nederlands taalonderwijs hierop te laten aansluiten.

Taalfouten signaleren

Via een open vraag vroegen we jongeren naar taalfouten die ze bij andere mensen signaleren (tabel 1). In de meeste gevallen zien jongeren het verkeerd gebruik van 'dt' aan het eind van een werkwoord. Opvallend is dat vier op de tien jongeren geen taalfouten van anderen kunnen benoemen.

“Als ge Nederlands kunt, hebt ge een betere kans om later een mooi beroep uit te oefenen.” (meisje, 13, ASO)

Tabel 1. Taalfout die anderen wel eens maken.

Op school mag je taalfouten maken

Jongeren denken verschillend over het maken van taalfouten in formele situaties. De meeste jongeren zijn het er echter over eens dat je op school taalfouten mag maken.

Soepel omgaan met taalfouten

Wanneer we de jongeren tien zinnen voorleggen, waarvan er acht fout zijn, blijkt dat vier op de tien jongeren deze fouten erg dom vinden. Een derde vindt de taalfout niet erg en een kwart ziet geen fouten in de zinnen. Jongeren lijken ook door deze uitkomst vooral een functioneel idee te hebben over de Nederlandse taal. Ze willen de taal goed gebruiken wanneer ze er zelf belang bij hebben. Als dat er minder toe doet, gaan ze er soepeler mee om.

Talen naast het Standaardnederlands

Van alle jongeren spreken zes op de tien ook een andere taal. Ruim drie op de tien spreken deze taal net zo vaak of vaker dan het Nederlands. Het gaat vooral om Engels, Frans en dialect. De tweede taal spreken jongeren bij voorkeur met hun ouders, vrienden en andere familieleden.

"Bijna iedereen spreekt Engels. Kijk naar mij: nooit iets geleerd, maar toch kan ik alles zeggen." (jongen, 13, TSO)

Vreemde talen op school

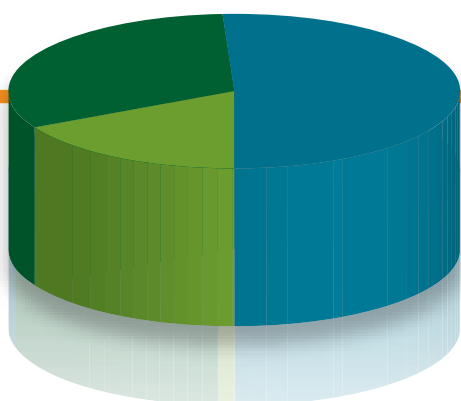
Als jongeren wordt gevraagd welke andere taal ze zouden willen leren, naast de talen die al worden aangeboden, dan blijken Spaans, Italiaans, Chinees of Japans favoriet.

Taalfouten met andere moedertaal dan het Nederlands

Veel jongeren vinden het geen probleem als iemand met een andere moedertaal niet foutloos Nederlands spreekt (59%). Als het gaat om schrijven, zijn jongeren iets minder soepel (52%) (figuur 1). Ook hier komt weer de nadruk op functionaliteit naar voren: ze hechten er namelijk meer waarde aan dat het schriftelijk taalgebruik wel op orde is.

Figuur 1. Stelling: De Nederlandse taal is voor mij de belangrijkste taal.

Eens 51% **Oneens** 32% **Geen mening** 17%

Het belang van de Nederlandse taal

De meningen over het belang van de Nederlandse taal zijn verdeeld. De helft van de jongeren vindt het de belangrijkste taal en drie op de tien jongeren vindt dat niet. Het zijn vooral jongeren van niet-Nederlandstalige ouders en meertalige jongeren die het Nederlands niet de belangrijkste taal vinden. Er zijn geen verschillen tussen Vlaamse en Nederlandse jongeren gevonden.

"Voor mij is Turks de belangrijkste taal, want ik ben uiteindelijk toch van Turkse afkomst." (meisje, 17, vmbo)

De toekomst van de Nederlandse taal

Over de toekomst van de Nederlandse taal zijn de meningen eveneens verdeeld. De meeste jongeren zijn het erover eens dat het Nederlands toekomst heeft en een kwart vindt dat niet. Met name oudere jongeren vinden dat het Nederlands toekomst heeft. Er zijn geen verschillen tussen Vlaamse en Nederlandse jongeren gevonden.

Gebruik van andere taalvariëteiten

Naast het Standaardnederlands gebruiken jongeren tijdens het spreken Engelse woorden (55%), straattaal (53%) of dialect (47%). Bij het mailen of schrijven komt het gebruik van msn- of sms-taal er nog bij. Met vrienden worden deze taalvariëteiten het meest gebruikt.

Beleefd en formeler met volwassenen

Vrijwel iedereen antwoordt dat er met volwassenen minder informeel en beleefder wordt gesproken. Bepaalde begroetingen, scheldwoorden en ook sommige dialectwoorden blijven in de communicatie met volwassenen achterwege.

Straattaal van Vlaamse en Nederlandse jongeren

Straattaal van zowel Vlaamse als Nederlandse jongeren komt in veel woorden overeen. Nederlandse jongeren gebruiken echter ook termen uit het Surinaams en Antilliaans, terwijl Vlaamse jongeren ook woorden uit het Algemeen Cités (dat is straattaal in Vlaanderen). Het gebruik van sms- en msn-taal van beide groepen is vrijwel gelijk.

Taalbeheersing

Het woordenboek Nederlands wordt redelijk vaak gebruikt (46%), vooral door meisjes en jongeren van niet-Nederlandstalige ouders. Leraren worden beschouwd als de belangrijkste personen bij het leren van goed Nederlands. Daarnaast vinden jongeren het lezen van boeken, kranten en tijdschriften, de spellingcontrole en Nederlandse ondertiteling op televisie handige hulpmiddelen om de Nederlandse taal onder de knie te krijgen.

Nationale Jeugdraad

Kromme Nieuwegracht 58
3512 HL Utrecht
T. 030 2303575
F. 030 2303585
E. info@jeugdraad.nl

Nederlandse Taalunie

Postbus 10595
2501 HN Den Haag
Nederland

Bezoekadres:
Lange Voorhout 19
2514 EB Den Haag
T: + 31 70 346 95 48
F: + 31 70 365 98 18
E: info@taalunie.org
http://taalunieversum.org

Nederlandse Taalunie

Colofon

© Nationale Jeugdraad en Nederlandse Taalunie, april 2009

Dit panelverslag is tot stand gekomen in samenwerking met de Nederlandse Taalunie. Dit verslag is ook te lezen op www.jeugdraad.nl. Met dank aan alle jongeren van het jeugdraadpanel en de docenten die hebben meegeholpen.

Tekst: Sheila Rebel
Vormgeving: Crossings Communications